

Předběžné stanovisko Výboru regionů „Akční plán EU pro energetiku na období 2011–2020“

(2011/C 42/05)

VÝBOR REGIONŮ

- zdůrazňuje, že v některých členských státech přetrvává diskriminace a různé formy sociálního vyloučení. Uznává, že zdravotní stav a socioekonomické podmínky Romů jsou obecně horší než u jiných etnických menšin, míra školní docházky je nižší a míra nezaměstnanosti je vyšší;
- uznává, že obecně vzato existuje dostatečné množství evropských fondů, které lze využít pro rozvoj programů začleňování Romů, zdůrazňuje však, že na národní a/nebo regionální a místní úrovni se tyto fondy nevyužívají dostatečně a nepřetržitě a že překážkou jejich využívání je také malé zapojení romských komunit do plánování;
- domnívá se, že činnost Platformy EU pro začleňování Romů by měla silnější dopad a výraznější účinek, kdyby měl koordinační mechanismus úřední status, který by zavazoval Komisi a všechny členské státy a zajišťoval užší spolupráci s místními orgány a nevládními organizacemi;
- domnívá se, že a) místní orgány by neměly být ponechány samotné při řešení politik sociálního začleňování romských komunit; b) je zapotřebí územně integrovaných regionálních politik a forem spolupráce se zeměmi původu migrujících Romů; c) místní politiky lze provádět pouze v rámci dobře fungující evropské mobility a evropských a národních nediskriminačních politik;
- zavazuje se ke spolupráci s Komisí, evropskými orgány a členskými státy na podpoře jednotnosti a harmonizace politik, upevnění osvědčených postupů a šíření dosažených výsledků, podpoře širšího povědomí na úrovni místních administrativ, posílení plánovacích kapacit místních orgánů, a to za účelem provádění projektů, které odstraní formy diskriminace a segregace Romů a podpoří jejich začleňování.

Zpravodaj:	pan Alvaro Ancisi (IT/ELS), člen městského zastupitelstva Raveny
Odkaz:	Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Sociální a ekonomická integrace Romů v Evropě KOM(2010) 133 v konečném znění

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ,

Souvislosti naléhavost problému, nástroje a politiky na úrovni EU

1. oceňuje sdělení Evropské komise a souhlasí se zdůrazněním společné odpovědnosti EU a členských států k romskému obyvatelstvu;

2. zdůrazňuje, že Evropská komise musí vytvořit rámec, který by byl vhodný k podpoře dialogu mezi členskými státy, aby se prakticky realizovaly hodnoty, z nichž EU vychází, a předcházelo se tak diskriminaci a projevům xenofobie, potíraly se a podporovalo se začlenění největší etnické menšiny v EU;

3. souhlasí s rozbohem obsaženým v pracovním dokumentu útvarů Komise nazvaném „Romové v Evropě: uplatňování nástrojů a politik Evropské unie pro začleňování Romů – zpráva o pokroku za období 2008–2010“ ze dne 7. dubna 2010;

4. zdůrazňuje, že je vhodné, aby Evropská komise podnikla kroky na základě zásady subsidiarity vzhledem k nadnárodní povaze romské komunity a jejímu rozsáhlému vyloučení v různých částech Evropy, včetně kandidátských a potenciálních kandidátských zemích. Uznává podstatu zásady proporcionality vzhledem k tomu, že kroky Evropské komise se nezavádí právní nástroje, ale stanovi se koordinační opatření v rámci otevřené metody koordinace;

5. připomíná, že od té doby, co do Evropské unie vstoupily nové členské státy, z nichž pochází většina migrujících Romů, jsou občané těchto zemí evropskými občany a mají stejná práva jako evropské občany z jiných členských států, k nimž v první řadě patří svoboda pohybu, jež je jednou ze základních svobod občanů Evropské unie a je zakotvena v Listině základních práv Evropské unie. Připomíná rovněž, že smlouvy o přistoupení členským státům umožňují stanovit dočasná omezení práv pouze co se týče přístupu na trh práce a že směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států se bez rozdílu vztahuje na všechny občany EU;

6. doporučuje, aby opatření omezující přístup na trh práce v souladu s evropskými právními předpisy nebyla pro tyto občany zdrojem nejistoty a aby členské státy v praxi neuplat-

ňovaly lhůty pro vyřízení žádosti o povolení k pobytu s pracovním povolením delší než 3 měsíce, neboť by tak žadatelům bylo fyzicky znemožněno pobývat v těchto členských státech déle než 3 měsíce;

7. zdůrazňuje zejména, že v některých členských státech přetrvává diskriminace a různé formy sociálního vyloučení. Uznává, že zdravotní stav a socioekonomické podmínky Romů jsou obecně horší než u jiných etnických menšin, míra školní docházky je nižší a míra nezaměstnanosti je vyšší, a připomíná, že s vyloučením Romů jsou spojeny také významné ekonomické důsledky, pokud jde o přímé a nepřímé náklady;

8. vyzývá proto Evropskou komisi, aby dbala na právní soulad vnitrostátních právních předpisů s evropskou legislativou a prozkoumala rovněž, zda jsou v praxi používané postupy v souladu se skutečným výkladem práva EU;

9. doufá, že žádná politika, ať už na státní či místní úrovni, nebude stigmatizovat či instrumentalizovat romské obyvatelstvo nebo upřednostňovat hlediska nesprávně stavějící na aspektu bezpečnosti na úkor cíle hospodářské a sociální integrace těchto komunit. Upozorňuje zejména na to, že vypovězení skupiny Romů bez přezkoumání jednotlivých konkrétních případů není v souladu se zásadou zákonnosti, kterou EU zaručuje, a vyzývá členské státy, aby nepřijímaly opatření k navrácení do země původu opírající se o právní úpravu konkrétně zaměřenou na Romy;

10. je si vědom toho, že označení „Rom“ používané v tomto stanovisku je zastřešující pojem, který zahrnuje i další skupiny obyvatel, které mají podobné kulturní charakteristiky a jsou v evropské společnosti marginalizovány a sociálně vyloučeny (Sinti, Gipsy, Travellers, Kalè, Camminanti, Ashkali atd.), ale vylučuje jakoukoli vůli zjednodušovat a přizpůsobovat tyto skupiny jednotné sociokulturní realitě;

11. uznává, že nástroje a politiky přijaté na úrovni EU na podporu začleňování Romů jsou přiměřené, avšak na úrovni národní, regionální a místní existují jisté nedostatky v provádění způsobené buď chybějícími silnými partnerstvími a mechanismy koordinace, nebo nedostatečným zaváděním vhodných nástrojů na místní úrovni, které by změnily konkrétní životní podmínky Romů;

12. zdůrazňuje nicméně, že tyto nedostatky a problémy místních orgánů nelze jednoduše přičítat přítomnosti předsudků a stereotypů v místních úřadech a komunitách, ale obecně také odpovědnosti národních vlád, které určují relevantní právní úpravu, ne vždy jasnému rozdělení pravomocí mezi různými úrovněmi státní správy, pokud jde o boj proti sociálnímu vyloučení, a nedostatečné vertikální spolupráci mezi ústředními a místními orgány státní správy. Připomíná, že mnoho osvědčených postupů v sociálním začleňování Romů vypracovaných na evropské úrovni je založeno především na plánování a experimentech prováděných místními orgány;

13. uznává, že obecně vzato existuje dostatečné množství evropských fondů, které lze využít pro rozvoj programů začleňování Romů (Evropský sociální fond – ESF, Evropský fond pro regionální rozvoj – EFRR, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova – EZFRV), zdůrazňuje však, že na národní a/nebo regionální a místní úrovni se tyto fondy nevyužívají dostatečně a nepřetržitě a že překážkou jejich využívání je také malé zapojení romských komunit do plánování, a to i proto, že tyto komunity nejsou vždy samostatně organizovány a schopny fungovat jako aktivní subjekty občanské společnosti;

14. považuje za nezbytné, aby Evropská komise i členské státy, v partnerství s místními orgány, intenzivněji a prostřednictvím společně dohodnutých činností propagovaly perspektivy vytvořené díky evropským politikám a programům financování za účelem sociální integrace romských menšin, zejména konkrétní ustanovení určená kočujícím Romům;

Platforma EU pro začleňování Romů

15. souhlasí s tím, že Platforma EU pro začleňování Romů poskytuje fórum pro spolupráci všech zainteresovaných stran (vlád, mezinárodních organizací, nevládních organizací, expertů, občanské společnosti) zapojených na různých úrovních do podpory začleňování Romů a pro výměnu osvědčených postupů a zkušeností mezi členskými státy;

16. domnívá se, že činnost Platformy EU pro začleňování Romů by měla silnější dopad a výraznější účinek, kdyby měl koordinační mechanismus úřední status, který by zavazoval Komisi a všechny členské státy a zajišťoval užší spolupráci s místními orgány a nevládními organizacemi. Za pomoci tohoto formálního nástroje by platforma mohla uspět při koordinaci a skutečném provádění evropských, vnitrostátních, regionálních i místních politik v oblasti sociální integrace Romů a při konkrétním hodnocení jejich výsledků;

17. souhlasí, že při plánování, provádění a vyhodnocování politik zaměřených na začleňování Romů je nezbytné uplatňovat deset společných základních zásad týkajících se začleňování Romů, které byly vypracovány v dubnu 2009 v rámci integrované evropské platformy, která připomíná:

1. konstruktivní, pragmatické a nediskriminační politiky
2. jednoznačné, ale ne vylučné zaměření

3. mezikulturní přístup
4. usilování o začlenění do většinové společnosti
5. povědomí o genderovém rozměru
6. převod politik vybudovaných na průkazném základě
7. využívání nástrojů Společenství
8. zapojení regionálních a místních orgánů
9. zapojení občanské společnosti
10. aktivní účast Romů;

18. oceňuje konkrétní úsilí, jímž je Integrovaná evropská platforma pro začleňování Romů – plán postupu, jež navrhl španělské předsednictví EU dne 30. června 2010 a jež je konkrétním uskutečněním závěrů Rady pro zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) ze dne 7. června 2010 týkajících se podpory začleňování Romů. Jeho cílem je definovat konkrétní střednědobé cíle pro vytvoření postupů sociálního začlenění romské populace;

19. podporuje jasný postoj Komise, že pro Romy, kteří jsou občany EU, musí volný pohyb platit za stejných podmínek jako pro ostatní občany EU;

Role místních a regionálních orgánů v politikách zaměřených na začleňování Romů

20. domnívá se, že účinné provádění těchto zásad vyžaduje, aby řešení byla určena nejen na úrovni EU, ale především na úrovni jednotlivých členských států a na regionální a místní úrovni, jak bylo zdůrazněno ve stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrace menšin – Romové (2009/C 27/20);

21. domnívá se nicméně, že a) místní orgány by neměly být ponechány samotné při řešení politik sociálního začleňování romských komunit (domorodých či nových), jež jsou produktem vnitroeuropejské mobility; b) je zapotřebí územně integrovaných regionálních politik a forem spolupráce se zeměmi původu migrujících Romů; c) místní politiky lze provádět pouze v rámci dobře fungující evropské mobility a evropských a národních nediskriminačních politik;

22. domnívá se, že na jedné straně jsou nezbytná naléhavá opatření týkající se přijetí právních aktů v členských státech, které by učinily evropskou antidiskriminační legislativu chránící práva občanů účinnou a vymahatelnou, a na druhé straně by měly být zahájeny dlouhodobé procesy založené na politikách místních a regionálních orgánů v oblasti antidiskriminace, zapojení občanské společnosti, aktivní účasti Romů, povědomí o genderovém rozměru a mezikulturním přístupu;

23. je si vědom toho, že nedílnou součástí politik místních a regionálních orgánů v oblasti boje proti chudobě a za sociální začleňování by měly být politiky, které zahrnují romské obyvatelstvo, týkající se vzdělávání dětí, přístupu mládeže ke vzdělávání, začlenění do trhu práce, zlepšení zdravotních podmínek, či bydlení;

24. souhlasí s Evropskou komisí, že přednostním cílem je společnost podporující sociální začlenění, a nikoliv nová forma etnické segregace. Je tedy nezbytné, aby jasným, avšak nikoliv jediným cílem veřejných politik bylo romské obyvatelstvo, a aby opatření byla zahrnuta do širších politik a národních plánů členských států určených k boji proti sociálnímu vyloučení a chudobě v EU. Přístup musí být navíc integrovaný, zohledňovat velké množství faktorů a zohledňovat složitost a vzájemnou závislost faktorů, jež vedou k sociálnímu vyloučení a chudobě;

25. je si vědom zásadní a strategické role místních a regionálních orgánů při zvyšování povědomí veřejnosti, při potírání rasistických, xenofobních a diskriminačních postojů v místních komunitách a v propagaci mezikulturní společnosti. Žádá, aby místní a regionální orgány mohly mít také k dispozici nástroje nutné k zabránění fenoménu šíření negativních stereotypů sdělovacími prostředky, k šíření eticky korektních informací a podpoře tvorby nediskriminačního veřejného mínění;

26. domnívá se, že místní a regionální orgány, jako subjekty vědomé si postupu začleňování, hrají zásadní a strategickou roli v procesu zhodnocování zdrojů romské komunity, a to informováním romského obyvatelstva o jeho vlastních právech, podporou účasti zdola romských nevládních organizací a organizací občanské společnosti;

27. domnívá se, že politiky začleňování romských komunit vyžadují zvláštní plánování a dodatečné fondy: začleňování dětí do mateřských škol a škol za pomoci zvláštní podpory, jako např. kulturních prostředků a veřejné dopravy; povzbuzování vstupu na trh práce pomocí kvalifikací nebo mikroúvěrů a vyvarování se segregovaných trhů práce; zvláštní opatření zaměřená na zranitelnější podskupiny, které jsou vystaveny větším rizikům, jako jsou např. ženy; přijetí politik městského osídlení a bydlení, které nevedou k odsunutí na okraj společnosti;

Přednostní cíle místních a regionálních orgánů, pokud jde o sociální a ekonomickou integraci Romů v Evropě

28. domnívá se, že místní orgány by mohly v rámci svých politik městského plánování a bytové výstavby sehrát strategickou roli, jež může mít pro romské obyvatelstvo významný dopad z hlediska odstranění podmínek vyloučení a rizika. Určení řešení v oblasti bydlení, která nevedou k segregaci či diskriminaci a pomáhají romským komunitám dostat se z táborů, kde často žijí a ve kterých dochází k jejich zneužívání, totiž může pozitivně ovlivnit jejich zdravotní podmínky a jejich příležitosti k přístupu ke vzdělávání a pracovním místům. Evropský parlament na podporu těchto politik nedávno vhodně zavedl opatření, specificky přijatá pro romské komunity, která

rozšiřují oblast působnosti Evropského fondu pro regionální rozvoj na programy v oblasti bydlení určené marginalizovaným komunitám ve všech členských státech;

29. vyzdvihuje přidanou hodnotu evropských politik a programů sociálního začlenění Romů pro dosažení cílů strategie Evropa 2020, zejména v oblasti vzdělávání a vymýcení chudoby;

30. domnívá se, že místní a regionální orgány mohou v rámci svých politik rovných příležitostí, zohlednění genderu, ochrany práv v mateřství sehrát strategickou roli při potírání mnohonásobné diskriminace, které jsou romské ženy vystaveny, odstranit podmínky vykořisťování, zajistit ženám přístup ke zdravotním službám a ke vzdělávání a potírat projevy domácího a společenského násilí na ženách;

31. domnívá se, že místní orgány mohou v rámci svých politik ochrany dětí, služeb pro děti, podpory práva na vzdělání sehrát strategickou roli při zajištění začleňování romských dětí do programů předškolní a školního vzdělávání, zdravotní prevence a ochrany, programů v oblasti socializace a sportu, které budou zaměřeny na všechny, a tak již od dětství přispět k odstranění důvodů vyloučení, podpoře rovných příležitostí přístupu, odstranění kulturních předsudků a stereotypů a podpoře soužití;

32. přeje si, aby místní a regionální orgány měly v zájmu toho, aby těmto veřejným politikám dostaly, co největší a nejrozsáhlejší přístup k fondům EU (ESF, EFRR, EZFRV), které lze využít k vypracování programů začleňování Romů, a zvýšily tak vlastní kapacity v oblasti plánování a provádění politik sociálního začleňování, a zdůrazňuje, že za účelem podpory těchto procesů musí být dány k dispozici informace a technická podpora, a to i proto, aby se předešlo nesystematickým a příležitostným opatřením, která nebudou mít strukturální dopad na tento jev;

33. domnívá se, že pro místní a regionální orgány je zásadní koordinační role Komise při určování nástrojů na podporu výměny osvědčených postupů, šíření povědomí o účinných zkušenostech, utváření přístupů a jejich šíření, monitorování politik, čímž bude podpořena nejen výměna mezi členskými státy, ale také vytváření sítí mezi místními a regionálními orgány a subjekty organizované společnosti;

34. zdůrazňuje, že romská komunita v členských státech a v kandidátských nebo potenciálních kandidátských zemích není homogenní skupinou, a že je tedy zapotřebí odlišných přístupů zohledňujících rozdílné historické, geografické, ekonomické, sociální, kulturní a normativní souvislosti (především pro pohybující se romskou komunitu, jejíž členové mohou být občany EU nebo třetích zemí, být bez státní příslušnosti nebo být uprchlíky). Dále zdůrazňuje, že tento komplexní charakter představuje nejen pro členské státy, ale i pro místní a regionální orgány problém jak při určování a zkoušení účinných strategií začleňování, tak při podpoře pozitivních změn ve způsobu myšlení občanů a občanské společnosti;

35. považuje za nutné zdůraznit, že jevy sociálního vyloučení a chudoby mohou obecně vystavit ty, jež je zažívají, nevhodnému či nelegálnímu chování, které mezi lidmi vytváří pocit nejistoty a ohrožení veřejného pořádku a následně sociální obavy a pramení z nich potenciální reakce, jež se projevují také ponižujícími a diskriminačními formami. V případě romských komunit tak vznikají další překážky procesu začleňování do společnosti. Místní a regionální orgány mohou v rámci svých pravomocí v oblasti územní bezpečnosti a místní policie sehrát ve spolupráci s veřejnými pořádkovými silami strategickou roli zaměřenou na zajištění monitorování a podpory legálních podmínek, bezpečnosti občanů a občanského soužití a zabránit rovněž kriminalizaci celých komunit;

36. zavazuje se ke spolupráci s Komisí, evropskými orgány a členskými státy na podpoře jednotnosti a harmonizace politik,

upevnění osvědčených postupů a šíření dosažených výsledků, podpoře širšího povědomí na úrovni místních administrativ, posílení plánovacích kapacit místních orgánů, a to za účelem provádění projektů, které odstraní formy diskriminace a segregace Romů a podpoří jejich začleňování;

37. zavazuje se, že u příležitosti dne 27. ledna 2011, tj. dne vyhlášeného OSN jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu, vyvěsí v sídle Výboru regionů romskou vlajku na památku „porajmos“ – genocidy romské populace – jako symbolický akt na podporu procesu sociálního začleňování Romů, jež se rozvinul v roce 2010, tedy v Evropském roce boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Navrhuje místním a regionálním orgánům v členských státech, aby ve stejný den vyvěsily romskou vlajku jako důkaz své angažovanosti v procesu sociálního začleňování a boje proti diskriminaci.

V Bruselu dne 1. prosince 2010

předsedkyně
Výboru regionů
Mercedes BRESSO